

Міністерство освіти і науки України
Національна академія педагогічних наук України
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова
Комітет педагогічних наук Польської академії наук
Наукове товариство "Польща-Україна"
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України Асоціація
ректорів педагогічних університетів Європи

ОСВІТА ДЛЯ СУЧАСНОСТІ

EDUKACJA DLA WSPÓŁCZESNOŚCI

Том 1

Київ
Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова
2015

Андрій ЛИТВИН, Валерій СОЛОВЙОВ

ПРОФІЛЬНЕ НАВЧАННЯ: АНАЛІЗ СТРАТЕГІЙ ТА ШЛЯХИ РОЗВИТКУ

Проаналізовано методологічні засади, виявлено основні рівні, визначено особливості профільного навчання старшокласників. Розглянуто психолого-педагогічні проблеми та можливості співпраці загальноосвітніх шкіл та професійно-технічних навчальних закладів щодо допрофесійного технологічного навчання старшокласників. Обґрунтовано та розроблено організаційно-педагогічні умови співпраці середніх загальноосвітніх шкіл і професійно-технічних навчальних закладів щодо допрофесійної підготовки майбутніх фахівців.

Ключові слова: *допрофесійна підготовка, профільне навчання, технологічний профіль, ступенева професійна освіта, якість освіти, професійно-технічна освіта.*

У контексті світових глобалізаційних та інтеграційних викликів основні завдання, поставлені Національною стратегією розвитку освіти на 2012–2021 роки полягають у зосередженні зусиль органів управління освітою всіх рівнів, науково-методичних служб за підтримки держави на реалізації пріоритетних напрямів розвитку освіти. Серед них: оновлення цілей і змісту освіти на основі компетентнісного підходу та особистісної орієнтації, врахування світового досвіду та принципів сталого розвитку; формування соціально зрілої творчої особистості, громадянина України і світу, підготовка молоді до свідомого вибору царини професійної діяльності тощо. У загальній середній освіті це потребує «створення умов для диференціації навчання, посилення професійної орієнтації та допрофільної підготовки, забезпечення профільного навчання, індивідуальної освітньої траєкторії розвитку учнів відповідно до їх особистісних потреб, інтересів та здібностей» [6]. У сучасній українській загальноосвітній школі, на жаль, відсутня цілеспрямована підготовка до професійного вибору, недостатньо здійснюються професійна орієнтація школярів і формування в них готовності до навчання за фахом. Однак така підготовка, безумовно, необхідна. Її складовими мають бути, з одного боку, система профорієнтаційної роботи, з іншого – залучення учнів до пізнавальної та трудової діяльності, продовженням якої буде професійне навчання.

Викладена у працях провідних українських педагогів і психологів (Н. М. Бібик, В. Г. Кремень, О. Я. Ляшенко, В. Ф. Моргун, Е. О. Помиткін, В. В. Рибалка, П. І. Сікорський, Я. В. Цехмістер та ін.) багатоаспектність проблеми науково обґрунтованого та методично продуманого профільного навчання дає підстави вважати питання, пов'язані із запровадженням профілізації старшої загальноосвітньої школи остаточно не вирішеними. Важливість початкової

допрофесійної підготовки молоді засвідчено положеннями Національної доктрини розвитку освіти в Україні, постанови Кабінету Міністрів України «Про перехід загальноосвітніх навчальних закладів на новий зміст, структуру і 12-річний термін навчання», Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. Допрофесійна підготовка розпочинає адаптацію учня до певних функцій і сприяє його майбутньому становленню як фахівця. Упровадження такої підготовки з урахуванням запитів і здібностей учнів, а також потреб і кон'юнктури ринку відповідає індивідуальним і суспільним інтересам: по-перше, дає можливість цілеспрямованої підготовки до діяльності за психологічно найпридатнішими для кожної людини напрямками; по-друге, можливість зміцнити взаємозв'язок трудового навчання та загальноосвітніх предметів.

Реформи загальної освіти, які здійснили в останні десятиліття всі розвинуті країни, особливу увагу приділили питанням профільної диференціації навчання, мету якої сучасна педагогіка визначає як спрямовану спеціалізацію у сфері стійких інтересів, схильностей і здібностей учнів з метою максимального їх розвитку. З профілізацією навчання пов'язують можливості розкриття індивідуальності, творчих здібностей учнів, більш ефективною і планомірною підготовки до продовження освіти в обраній галузі майбутньої професійної діяльності. Профільна диференціація передбачає усвідомлений вибір учнями напряму спеціалізації, врахування пізнавальних потреб, здібностей, життєвих намірів, а також досягнутого рівня знань і вмінь. Вона тісно пов'язана з індивідуальним підходом до кожного учня. Тому вирішення проблеми диференціації змісту освіти відіграє важливу роль у реалізації особистісно орієнтованої моделі навчання.

У більшості європейських країн (Франції, Голландії, Англії, Швеції, Фінляндії, Норвегії, Данії та ін.) всі учні до 6-го року навчання в основній загальноосвітній школі формально одержують однакову підготовку [3]. На сьомому році навчання підлітки визначаються щодо свого подальшого спрямування. Їм пропонують два варіанти продовження навчання: академічний, який відкриває шлях до вищої освіти і професійний, за спрощеним навчальним планом, який містить переважно прикладні та профільні предмети. У США профільне навчання передбачене в останні два або три шкільні роки. Учні можуть вибрати три варіанти профілю: академічний, загальний і професійний, який дає допрофесійну підготовку. Варіативність забезпечується широким діапазоном навчальних курсів за вибором. При цьому насамперед враховуються побажання батьків, які обирають профіль навчання своїх нащадків [9, с. 65].

Аналіз зарубіжного досвіду дозволяє виокремити такі спільні риси організації навчання на старшій ступені шкільної освіти:

- загальна освіта у старшій школі в усіх розвинених країнах є профільною;
- профільна підготовка переважно охоплює три останні роки навчання в школі;
- частка учнів, які продовжують навчання у профільній школі, неухильно зростає і становить нині близько 70 %;
- кількість напрямів диференціації (профілів) є невеликою – в англійських країнах, переважно, два (академічний і неакадемічний), по три у Франції (природничо-науковий, філологічний, соціально-економічний) і в Німеччині

(мова – література – мистецтво, соціальні науки, математика – точні науки – технологія);

– організація профільної підготовки відрізняється за способом формування індивідуального навчального плану: від жорстко фіксованого переліку обов'язкових предметів (Франція, Німеччина) до можливості вибору з низки навчальних курсів, які пропонуються на весь період навчання (Англія, Шотландія, США та ін.);

– кількість обов'язкових предметів на старшому ступені в порівнянні з основною школою істотно менша; обов'язкові – природничі, математика, рідна та іноземні мови, фізична культура;

– дипломи (свідоцтва) про закінчення старшої профільної школи, зазвичай, дають право зарахування до вищих навчальних закладів (за деякими винятками, наприклад, крім медичних і військових ВНЗ).

В Україні профільне навчання також визнано складовою загальної модернізації середньої освіти [4]. Вирішення цього завдання дозволить знизити навчальне навантаження на школярів і, водночас, забезпечити повноцінну підготовку старшокласників відповідно до їхніх індивідуальних здібностей і потреб. Запровадження профільного навчання дає змогу ліквідувати розрив між середньою і професійною освітою; при цьому істотно розширюються можливості побудови індивідуальної освітньої траєкторії. Профільна старша школа є провідною інституційною формою реалізації цієї мети, проте ефективними можуть бути й інші форми організації профільного навчання, у тому числі неформальні.

Перехід до профільного навчання має на меті [1, с. 744]: забезпечити поглиблене вивчення окремих предметів програми повної загальної освіти; створити умови для диференціації змісту навчання старшокласників з широкими і гнучкими можливостями побудови індивідуальних освітніх програм школярів; сприяти рівному доступу до повноцінної освіти різним категоріям учнів відповідно до їхніх здібностей, індивідуальних нахилів і потреб; розширити можливості соціалізації учнів, забезпечити наступність змісту та методів загальної і професійної освіти, ефективно підготувати випускників школи до засвоєння програм вищої професійної освіти.

Основні завдання профільного навчання в середній школі:

- сформувати в учнів глибокі та міцні знання саме в тій галузі, де вони планують реалізувати себе (тобто, з профільних предметів);
- виробити у випускників навички самостійної пізнавальної діяльності, підготувати їх до вирішення складних завдань;
- зорієнтувати учнів у широкому колі проблем, пов'язаних з певною сферою діяльності та допомогти зробити вибір професії;
- розвинути в школярів мотивацію до професійної діяльності;
- виробити в учнів мислення, яке дозволяє критично і творчо сприймати інформацію, мати свою думку й уміти захищати її в будь-якій ситуації;
- забезпечити учням конкурентоспроможність і здатність швидко адаптуватися до різних умов життєдіяльності;
- підготувати абітурієнтів до вступу на обрані напрями професійного навчання.

Науковці Національної академії педагогічних наук України провели значну роботу з підготовки до впровадження профільного навчання в старшій школі. Розроблено концептуальні засади профільного навчання, визначено функції базових предметів і курсів за вибором у різних профілях навчання, обґрунтовано принципи їх укладання. З'ясовано освітні цілі профільних навчальних предметів, дидактичні засади формування навчальних профілів. Обґрунтовано принципи моделювання навчально-виховного середовища профільної школи, спільно з Міністерством освіти і науки України укладено типові навчальні плани для різних профілів навчання тощо.

Організація системи профільного навчання звичайно така: допрофільні 8–9-ті класи та профільні старші класи. У допрофільних класах учнів необхідно «навчити вчитися», здійснити профорієнтаційну роботу і проводити загальний розвиток. Але основна мета допрофільного навчання – заздалегідь допомогти школярам визначитися з вибором майбутнього профілю навчання.

Профільний ступінь навчання, залежно від можливостей школи, може складатися з: профільних класів, які діють у системі «школа – ВНЗ»; профільних класів, що використовують спеціально розроблені навчальні плани; класів поглибленого вивчення профільних предметів. Для підготовки до вступу у вищі навчальні заклади мають перевагу класи першого типу, де не лише посилюються профільні предмети шкільної програми, а й читають додаткові курси викладачі ВНЗ, з яким у школи налагоджено співпрацю. Узгодження діяльності шкільних вчителів і викладачів – важлива перевага цього варіанту навчання. Але не всі школи, особливо в районах, мають можливість ефективно контактувати з вишами. А можливості сільських шкіл, навіть найкращих, зазвичай обмежені класами поглибленого вивчення профільних предметів. Низка проблем організації профільного навчання в наших реаліях, це, насамперед: недостатня кількість кваліфікованих педагогічних кадрів, здатних реалізувати програми профільного навчання; відсутність підручників для кожного профілю; складність організації профільного навчання в школі з 1–2-ма класами в паралелі; традиційна обмеженість фінансування.

У сільських районах, в малих і середніх (за контингентом учнів) школах профілі не можливі в принципі. Відсутня як матеріальна база і кваліфіковані кадри, так і сама спроможність реалізувати цей задум – поділ класів або паралелей на необхідну кількість профільних підгруп (особливо в малокомплектних школах). Єдиний вихід – організувати базові опорні школи, педагоги яких зможуть реалізувати всі переваги профілізації. Для цього необхідно поєднати дію Державної програми «Шкільний автобус» із Положенням про освітній округ і створити систему гуртожитків, перетворивши ці заклади у школи-інтернати нового типу.

Виокремлення технологічного напрямку профільного навчання у старшій школі поставило питання про організацію такого навчання на базі професійно-технічних навчальних закладів, які здатні забезпечити якість цього напрямку підготовки. За результатами експериментальної роботи профільне навчання впровадили ПТНЗ Рівненщини, Донеччини, Вінниччини та інших регіонів України. У 2006 р. профільне навчання учнів старшої школи вже здійснювалося у 96 ПТНЗ сфери послуг, будівельного, аграрного та промислового профілю. Однак, у подальшому їх кількість почала зменшуватися [2, с. 142].

Спроба впровадження старшої профільної школи за концепцією 2003 р. [4] показала, що профільне навчання в нас реалізується, переважно, як поглиблене вивчення окремих предметів, доповнене системою курсів за вибором. При цьому освітній процес якісно не змінюється. Цей факт викликає необхідність розмежувати такі поняття, як «профільна школа» і «школа з поглибленим вивченням предметів», а отже, визначити місце гімназій і спеціалізованих шкіл в освітньому просторі в умовах профілізації. Практика свідчить, що профільну освіту розуміють в основному як навчання для більш здібних школярів, орієнтованих на отримання вищої освіти (при цьому зміст має, переважно, академічну спрямованість). Натомість, можливості ПТНЗ і коледжів для професійного самовизначення учнів фактично не використовуються. Водночас, значна частина молоді, що вступає в життя, нині формує запит на новий тип підготовки, який має інтегрувати традиційну для нашої школи освіту з уже призабутою «реальною», тобто давати принаймні уявлення про характер професійної діяльності на основі особистого досвіду. У межах сучасної середньої загальноосвітньої школи забезпечити повноцінну професійну кваліфікацію учню, на наше переконання, нереально з огляду на відсутність місця і часу на виробниче навчання і практику. Проте, такі спроби (у більшості – необґрунтовані та невиправдані) нині відбуваються.

Теоретики-науковці, управлінці та педагогічні працівники по-різному ставляться до ідеї профільної школи, однак процес підготовки до її впровадження в Україні тривав близько десятиліття, в нього були вкладені значні ідеї, зусилля та кошти. Сьогоднішні випускники вже мали навчатися у старшій школі три роки. На цьому будувались усі нововведення. Однак, незважаючи на великий доробок і витрачені зусилля, профілізація старшої школи була, фактично, зупинена внаслідок кон'юктурного політичного рішення про повернення до 11-річної середньої освіти. Старша школа нині триває лише два роки, а обсяг інформації, яку необхідно засвоїти учням, суттєво зріс. Педагоги небезпідставно вважають, що забезпечити послідовність, систематичність і, зрештою, якість освіти в подібних обставинах надзвичайно складно. А дотримуватися будь-якої профілізації та вести допрофесійну підготовку старшокласників – майже неможливо.

У 2013 р. в Україні було затверджено іншу Концепцію профільної освіти [5]. У документі закладено, як завжди, чимало прогресивних ідей: суттєве розширення автономії школи в розподілі навчального часу (52 %), забезпечення можливості створення індивідуальної освітньої траєкторії для кожного учня, впровадження професійних випробувань для усвідомленого вибору майбутньої професії. Концепція передбачала вісім обов'язкових предметів, а на поглиблене навчання пропонувався широкий вибір предметів. Батьки, які відмовляться від будь-якого профілю навчання для своїх дітей, могли обрати «серединний модуль», тобто зберегти 16 предметів навчання. Передбачалось продовжити також формування освітніх округів. Упровадження Концепції профільного навчання в старших класах планувалось розпочати з 1 вересня 2018 р.

Проте постає питання про можливості типової середньої школи щодо організації профільного навчання в нинішній, напруженій соціально-економічній і політичній ситуації. Для цього потрібні чималі кошти: сучасні засоби навчання, приміщення для поділу на групи (якщо школа багатопрофільна), оплата праці вчителів, які ведуть предмети за вибором і спецкурси в додаткових групах.

Залишається нерозв'язаним кадрове питання: для навчання профільних предметів потрібні спеціально підготовані висококваліфіковані педагоги, здатні постійно працювати над собою, бути обізнаними в останніх досягненнях своєї галузі, професійно розвиватися в непростих, психологічно несприятливих умовах. Ініціатори другої спроби реалізації профільного навчання досить безпідставно вважали, що наші педагоги спроможні в умовах дворічної старшої школи, без сучасного обладнання, при чи не найнижчій у світі оплаті праці вчителя досягти значного підвищення рівня знань випускників.

У вересні 2014 р. нове керівництво Міністерства освіти і науки України висунуло на обговорення проект нової Концепції профільного навчання в старшій школі. Проект викликав дискусію серед освітян, які мають побажання щодо його вдосконалення, вимагають урахуванням причин, які викликали значні труднощі в попередній спробі впровадження ідеї профілізації. Відтак, робота над черговою Концепцією профільного навчання продовжується, а Міністерство освіти і науки спільно з Національною академією педагогічних наук України розробляє рекомендації загальноосвітнім навчальним закладам на період до її запровадження. Отже, що принесе державі нинішня спроба модернізації середньої освіти, ще невідомо, однак практики розуміють, що готувати учнів до ринку праці, продовження навчання, вибору професії та освітньої траєкторії – одне з основних завдань шкільної освіти.

Наші дослідження стану допрофесійної підготовки старшокласників [7] виявили низку недоліків: недостатність політехнічних знань і вмінь учнів; відсутність належної професійної спрямованості загальноосвітніх знань, слабка мотивація до навчання; невиробленість трудових навичок, недостатня самостійність і дослідницькі вміння. Основні причини – неузгодженість вивчення загальноосвітніх і профільних предметів, недоліки навчально-програмного забезпечення, домінування освітніх цільових настанов над розвивальними, недостатня підготовка вчителів профільних предметів, відсутність у школах необхідного матеріально-технічного забезпечення. З огляду на це, вважаємо доцільним координацію можливостей і поєднання зусиль загальноосвітньої школи і ПТНЗ у царині допрофесійної профільної підготовки технологічного напрямку.

На основі аналізу функцій, структури допрофесійної підготовки та дослідження її особливостей ми визначили організаційно-педагогічні умови допрофесійної підготовки старшокласників у системі «середня загальноосвітня школа – професійний ліцей» [7, с. 121]:

- взаємодія загальноосвітніх шкіл і ПТНЗ із метою використання навчально-виробничої бази та педагогічного персоналу профтехосвіти;
- упровадження ефективної системи професійної орієнтації та профвідбору;
- інтеграція допрофесійного, трудового та профільного навчання технологічного напрямку;
- структурування допрофесійного профільного навчання відповідно до природних здібностей, інтересів учнів і потреб ринку праці.

Організована з урахуванням цих вимог допрофесійна підготовка потребує відповідних змін у функціонуванні педагогічної системи для об'єднання творчих зусиль педагогічних колективів, досягнення максимально корисного результату діяльності навчальних закладів, надання якісної освіти, сприяння самовизначенню

та самореалізації учнівської молоді. Водночас, упровадження запропонованих інновацій позитивно впливає на ефективність навчального процесу, покращує мотивацію учнів до навчання, активізує їхню самостійну роботу, а навчально-матеріальна база, досвідчені педагогічні працівники ПТНЗ забезпечують ґрунтовну допрофесійну підготовку учнів старшої школи.

Наше дослідження засвідчило, що підвищення ефективності допрофесійної підготовки старшокласників потребує: поліпшення профорієнтаційної роботи серед учнів загальноосвітніх шкіл, розроблення наукових підходів до вибору професії, створення системи психологічного супроводу підготовки майбутніх фахівців; вдосконалення методики допрофільної підготовки учнів; реалізації на практиці профільної старшої школи; впровадження інноваційної системи організації допрофесійної підготовки на основі використання досягнень вітчизняної та світової педагогіки і психології; застосування ефективних педагогічних технологій і активних інноваційних методик допрофесійної технологічної підготовки; створення наскрізних програм, які забезпечили б наступність навчання у школі та професійній освіті; розвитку творчого потенціалу педагогів, їхнього професійного самовдосконалення, підготовки їх до роботи у профільній старшій школі; адаптації педагогів професійної освіти до навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи; комплексного забезпечення навчального процесу допрофесійної підготовки підручниками, посібниками, дидактичними матеріалами, наочністю; наукового обґрунтування та затвердження на законодавчому рівні різноманітних форм співпраці навчальних закладів різних рівнів і соціальних партнерів стосовно допрофесійної підготовки старшокласників; створення сучасної методики визначення необхідного для технологічного профілю допрофесійної підготовки матеріально-технічного, ресурсного та іншого забезпечення, а також затвердження відповідних нормативів і державних гарантій їх дотримання тощо [7, с. 183].

Відповідно до ідей профільного навчання у старшій школі доцільно забезпечити наступність і неперервність між профільним навчанням і професійною підготовкою, яку майбутні фахівці отримуватимуть у ПТНЗ чи ВНЗ. На нашу думку, це потребує створення територіальних (на базі одного чи декількох районів і міст обласного значення) опорних загальноосвітніх навчальних закладів і одного-двох ПТНЗ відповідно до потреб ринку праці та особливостей економіки регіону [8, с. 96-97], що уможливить профілізацію старшої школи, а також професійну орієнтацію та профвідбір молоді. Безперечно, допрофесійній підготовці в загальноосвітній школі належить вирішальна роль у виявленні та розвитку природних задатків, нахилів і здібностей особистості, формуванні інтересів, потреб, мотивів діяльності, адаптації учнів до вимог майбутньої професійної підготовки, вихованні професійно важливих, моральних якостей, піднесенні духовності та творчого потенціалу. Подальші дослідження цієї проблеми сприятимуть більш глибокому розумінню цілей, структури й організації профільного навчання старшокласників.

Література:

1. *Бібік Н. М.* Профільне навчання / Н. М. Бібік // *Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; гол. ред. В. Г. Кремень.* — К. : Юрінком Інтер, 2008. — С. 743—745.

2. Біла книга національної освіти України / Т. Ф. Алексеєнко, В. М. Аніщенко, Г. О. Балл [та ін.] ; за заг. ред. акад. В. Г. Кременя ; НАПН України. — К. : Інформ. системи, 2010. — 342 с.
3. Зарубіжний досвід профільного навчання [Електронний ресурс] // Osvita.ua. — Режим доступу : <http://ru.osvita.ua/school/method/technol/3521/>.
4. Концепція профільного навчання в старшій школі // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. — № 24. — К. : Пед. преса, 2003. — С. 23—38.
5. Концепція профільного навчання в старшій школі : затверджено наказом МОН України № 1456 від 21 жовтня 2013 р.
6. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки : схвалено Указом Президента України від 25 червня 2013 року №344/2013.
7. Соловйов В. Ф. Допрофесійна підготовка в системі «загальноосвітня школа – професійний ліцей» : монографія / В. Ф. Соловйов ; за ред. А. В. Литвина. — Львів : СПОЛОМ, 2014. — 256 с.
8. Сікорський П. Структурна взаємодія загальноосвітньої та професійної шкіл в умовах переходу на 12-річне навчання / Петро Сікорський // Педагогіка і психологія проф. освіти. — 2005. — № 5. — С. 90—99.
9. Стратегія реформування освіти в Україні : Рекомендації з освітньої політики. — К. : К.І.С., 2003. — 296 с.

KSZTAŁCENIE PROFILNE: ANALIZA STRATEGII I DROG ROZWOJU

W artykule zostały przeanalizowane metodologiczne zasady, identyfikowane są główne poziomy, wyznaczona specyfika profilnego kształcenia licealistów. Badane są specyfiki przedzawodowe profilnego kształcenia licealistów do pracy zawodowej kierunku edukacyjnego «Technologia». Rozpatrzone są psychologiczne i pedagogiczne zagadnienia oraz możliwości współpracy ogólnokształcącej i zawodowej szkół, dotyczącej przedzawodowego kształcenia licealistów technologii. Uzasadnione i opracowane są organizacyjne i pedagogiczne warunki współpracy średniej ogólnokształcącej i zawodowej szkół w stosunku do przedzawodowego szkolenia przyszłych specjalistów.

Słowa kluczowe: przedzawodowe szkolenie, profilne kształcenie, profil technologiczny, wielopoziomowe szkolnictwo zawodowe, jakość edukacji, kształcenie zawodowe techniczne.

PROFILE STUDIES: AN ANALYSIS OF STRATEGIES AND WAYS OF DEVELOPMENT

The author analyses methodological requirements, determines the levels and specificity of the senior pupils' profile training. The psychological and pedagogical problems and possibilities of cooperation between secondary schools and vocational schools in relation to senior pupils' pre-vocational technological training are considered. The organizationally-pedagogical conditions of secondary schools and vocational schools collaboration of future specialists' pre-vocational training are grounded and developed.

Key words: pre-vocational training, profile studies, technology profile, multilevel vocational education, education quality, vocational training.

ПРОФИЛЬНОЕ ОБУЧЕНИЕ: АНАЛИЗ СТРАТЕГИЙ И ПУТИ РАЗВИТИЯ

В статье проанализированы методологические основы, выявлены основные уровни, определены особенности профильного обучения старшеклассников. Рассмотрены психолого-педагогические проблемы и возможности сотрудничества общеобразовательных школ и профессионально-технических учебных заведений относительно допрофессионального технологического обучения старшеклассников. Обоснованы и разработаны организационно-педагогические условия сотрудничества средних общеобразовательных школ и профессионально-технических учебных заведений относительно допрофессиональной подготовки будущих специалистов.

Ключевые слова: допрофессиональная подготовка, профильное обучение, технологический профиль, многоуровневое профессиональное образование, качество образования, начальное профессиональное образование.